

O NOUĂ LECTURĂ A SIMBOLULUI PĂSĂRII ÎN LIRICA ROMÂNEASCĂ

CĂTĂLINA MĂRĂNDUC

*Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române
București*

1. Simboluri livrești

Simbolul este un obiect care stă în locul altui obiect, care trimite la o semnificație secundară, care nu era cuprinsă în sensul lui denotativ, prezent în dicționare. Această legătură este convențională, cunoscută tuturor vorbitorilor cu un anumit grad de cultură, căci în lipsa acceptării, împărtășirii convenției, obiectul nu și-ar putea îndeplini misiunea lui de simbolizant. Simbolurile sunt uneori instituționalizate, dacă este vorba de steaguri, steme, embleme și insigne.

Aceste cuvinte, care trimit la o anumită semnificație convențională, nu pot fi decodate în multiple moduri și nu sugerează nimic, ci trimit foarte clar la un anumit sens, deci s-ar părea că nu sunt potrivite în poezie, deși cele mai multe își au originea în literatură sau în texte sacre. Prin repetare, imagini artistice sau povești la origine impresionante devin unele simboluri, convenții semnificative, altele – simple platitudini prozaice. Deși sursa lor este o metaforă sau o poveste, totuși ele nu mai pot fi considerate metafore, ci mai curând figuri de stil lexicalizate, prezente uneori ca sensuri secundare în dicționare.

Ne-am pus întrebarea: Oare ce se poate întâmpla în poezie cu metaforele tocite? Titu Maiorescu, în celebrul său studiu „O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867” recomandă poezilor să nu folosească metaforele tocite:

„Astăzi însă, am cetit atâtea flori și floricele, stele, steluțe, stelișoare și filomele în versurile române, încât acum primim aceste cuvinte numai ca niște semne uscate, obișnuite în vorbire, prin urmare fără niciun rezultat poetic.” (Maiorescu 1978: 21)

Titu Maiorescu a fost citat aici nu pentru că este singurul estetician care relevă necesitatea noutății imaginii artistice, ci pentru că este primul care o face în critica românească. Încă din acest text de la jumătatea secolului al XIX-lea, printre cele mai frapante exemple de simboluri tocite, alături de floare și stea, apare pasărea, filomela, privighetoarea, „tocită” încă din acea epocă prin multiple utilizări în poeziile liricii universale din care se inspirau poeții români. Dar iată că poeții nu țin seama de această recomandare. Prin ce mecanisme repun în circulație poeții moderni simbolurile tocite sau livrești? Cum le resuscitează, le reciclează, le fac să devină din nou poetice?

După cum au relevat mulți critici, există mereu o nouă lectură a simbolurilor lirice, oricât de tocite printr-un număr nesfârșit de repetări, reluări, rechemări. O caracteristică a poeziei moderne și postmoderne este de a utiliza simboluri livrești, consacrate, cum ar fi, dacă ne referim la păsări, Pasărea Phoenix, Pasărea Liră, Pasărea Duh (Sfânt), Pasărea lui Noe cu creanga de măslin, Pasărea de pe coiful Minervei, Corbul Nevermore al lui E. A. Poe.

Simboluri livrești găsim și la Emil Botta care a reținut:

„Pasărea-Liră (Menura Superba) și Pasărea-Condeier sau Cărturar (Sagittarius Serpentarius), cea dintâi sorginte a muzicii, cea de a doua simbol al poeziei, în înțelesul ei original de creație (șoimul zis și «secretar» din cauza moțului lung de pene de pe cap, semănând cu un condei după ureche). Cântărețul e întotdeauna asemenea cucului de pripas slăbit și sleit, un fluieră-vânt suferind ca un fachir jongleriile și clovneriile la care e supus.” (Piru 1980: 18)

Emil Botta, utilizând drept simboluri ale poetului Șoimul cărturar suferind clovnerii, nu face decât să reia motivul din poezia *Albatrosul* a lui Baudelaire. Iată un exemplu mult mai original de revitalizare metaforică a unui simbol livresc:

(1) *eu sunt înecat în pasăre numai Phoenix cea care arzând a reînviat / șezi blând lacule, eu numai în phoenix m-am înecat...* (Stănescu 2003: 1016).

Accentul cade aici pe oximoronul creat prin relația lui *îneecat* cu *arzând*, dar și pe tensiunea între *îneecat* și *pasăre* ca mediu în care se produce scufundarea, ceea ce induce o perplexitate interpretativă prin violentarea raportului de adecvare între regimul verbului *a se îneca*, având complement prepozițional obligatoriu *în ceva* cu trăsăturile semantice: –animat, +lichid, proprii lui „lac”, dar contrare trăsăturilor lui „pasăre”: +animat, +compact. Originalitatea și ambiguitatea lirică fertilă se obțin aici ca de obicei la Nichita Stănescu prin abateri de la sintaxa și semantica firească a limbajului non-poetic. Ceea ce se obține pare să fie o identificare a poetului nu atât cu pasărea, cât cu reînvierea prin ardere.

2. Statistici

Putem demonstra statistic faptul că pasărea este un simbol, o figură de limbaj tocită, repetată până la saturație. Am efectuat statistici informatizate pe 61 de volume de versuri a 32 de poeți români și două culegeri de folclor¹, obținând 389 de atestări în context pentru „pasăre”, 296 pentru „pasărea”, 440 pentru „păsări”, 226 pentru „păsările”, la care se mai adaugă și alte forme mai puțin numeroase, dar nu se adaugă și numirea diverselor specii de pasăre.

Putem remarca marea frecvență a apariției acestui simbol. Desigur, de multe ori apare în texte doar ca element de decor, dar, nefiind texte din domeniul științific, nu putem crede că acești termeni se folosesc doar cu intenții descriptive.

¹ Au fost prelucrate în statistici volume, care nu au fost citate, ale poezilor: Vasile Alecsandri, Ioan Alexandru, Dimitrie Anghel, George Bacovia, Ion Barbu, Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Demostene Botez, Emil Botta, Vasile Cârlova, Panait Cerna, Costache Conachi, George Coșbuc, Nechifor Crainic, Dan Deșliu, Eugen Jebeleanu, Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, Miron Radu Paraschivescu, Ștefan Petică, Marin Sorescu, poezii Văcărescu, Ion Vinea, Alexandru Vlahuță, Ilarie Voronca și culegerea: Rădulescu-Codin, *Literatură populară*.

Pentru a selecta cele mai relevante exemple, am extras din fiecare volum lista ocurențelor în context mic, cu șase cuvinte anterioare și șase cuvinte după termenul căutat, iar pentru cele mai interesante, am deschis contextul lărgit, de 200 de cuvinte anterioare și 200 de cuvinte posterioare ocurenței studiate. Acest tip de căutări se pot face și complet informatizat, în două moduri:

a) Se poate intersecta lista de ocurențe cu un model digram al limbii române, care conține toate posibilele colocații de două cuvinte din limbă și frecvența lor, sau probabilitatea de apariție. Extragem probabilitățile de apariție ale colocațiilor găsite în texte în care unul dintre termeni este pasăre, și... cele cu cea mai mică probabilitate, care tind către zero, vor fi utilizările metaforice. Dintre sutele de ocurențe menționate mai sus, am citat în articol toate ocurențele care apar în combinații noi, inedite, poetice; numărul lor este foarte mic; cele care nu au fost citate sunt utilizări simbolice sau peisagistice lipsite de noutate.

b) Pornind de la trăsături semantice, un program de calculator care are încorporat Wordnet-ul în variantă românească, un dicționar electronic aliniat la nivelul limbilor europene și organizat ierarhic pe noțiuni, va decoda ca fiind metaforă orice abatere de la structura de trăsături semantice prezente în sensul propriu al cuvântului, deci o combinație de termeni care asignează lui *pasăre* trăsătura semantică +lichid.

Am selectat dintre ocurențele lui „pasăre” următoarele combinații, dintre care unele sunt un fel de descompuneri metaforice ale imaginii simbolice:

2.1. Determinanții păsării:

Pasăre albă, pasăre neagră, pasăre fermecată, pasăre sfântă, pasăre măiastră, pasăre bolnavă, pasărea U, pasăre de-argint, pasărea paradisiului, pasăre mare, pasăre sură, pasăre rară (rara avis), pasăre necunoscută, pasăre dezaripată, pasăre scumpă, pasăre poetă, păsărică dragă, pasăre pribeagă, pasărea calamității, pasăre înțepenită, pasăre străină, pasărea vântului, pasărea soarelui, pasărea mică, pasărea toamnei, pasărea mută, pasăre tănuțită.

Putem remarca aici simbolurile vechi și noi: *pasărea* simbol al purității (*albă*), simbol al singurătății (*pribeagă, străină*), *pasărea* nefastă (*neagră, a calamității*):

- (2) *Neagră făină cade prin scoc colo la moara lui Nenoroc.
Macină el doar gârbov, cărunt. Curge urâtul greu și mărunt.
Lut fără slavă, umed absurd. Umblu-n ne-lume, drumul e surd ...
Cântă prin ceața care căzu – veșnic deasupra-mi pasărea U.* (Blaga 1982, II: 6-7)

Despre acest text, Șerban Cioculescu remarcă: „Pasărea U, a nenorocului, cobează, stăpânește aerian văzduhul”; „vârsta de fier” este „războiul al doilea mondial”, care reprezintă „un nemaipomenit regres în civilizația mondială” (Cioculescu 1974: 34).

Mai remarcăm, ca tendințe ale reinterpretării simbolului, atribuirea unor virtuți supranaturale (*fermecată, sfântă, măiastră*), alunecarea către taină, enigmă: (*pasăre necunoscută, tănuțită*) ori negarea oximoronică a atributelor ei esențiale, care sunt zborul (*înțepenită, cu aripa tăiată, dezaripată*) și cântecul (*pasărea mută*).

2.2. Specia de pasăre

Specia la care se face referire este importantă pentru accepția care se dă simbolului: păsările răpitoare exprimă semeția, (acvilă, șoim), păunul exprimă frumusețea conștiință de sine, rânduneaua fragilitatea, privighetoarea (sau filomela) exprimă perfecțiunea artei etc. Iată un inventar al păsărilor din creația lui L. Blaga: „Un întreg bestiar investit cu valori simbolice

(elementele ornitologice – **pasărea**, ca termen generic, vulturul, ciocârlia, privighetoarea, lebăda, corbul, porumbelul.” (Pop 1981: 231)

2.3. Părți componente ale păsării

Atribute evocate liric sunt mai ales „aripă” – 174 atestări, „aripa” 237 atestări, „aripi” 622 atestări, „aripile” 196 atestări. Mai găsim referiri la ochii păsării, dimensiunea ei spirituală, cioc, pene.

3. Punct de reper folcloric și clasic

Pasărea ca element de pastel sau personificată, substituit al emitentului liric ori al iubitei, pasărea ca năzuință spre zbor, văzut ca eliberare, sunt simboluri prezente în poezia clasică. În folclor, avem Păsări – lăutari, păsări ca interlocutori, cucul, simbol al singurătății, înstrăinării, ca unul care se naște în cuib străin.

Am enumerat aceste locuri comune poetice pentru a avea un fel de punct de plecare al vechii semnificații a simbolului, iar în cele ce urmează vom observa care este traiectoria pe care o străbate și la ce se ajunge.

4. Figuri de stil revitalizate

Pentru a surprinde evoluția simbolului dinspre simplu spre complex, dinspre imagine izolată spre scenariu simbolizant, spre alegorie ca mod de organizare a textului poetic, spre metaforă globală a poeziei, am pornit de la determinanții păsării. Deoarece, dintre sutele de atestări, am selectat doar îmbinările neobișnuite de termeni, acești determinanți sunt de fapt epitete metaforice, pentru a descrie apoi alte figuri mai complexe ale limbajului poetic.

4.1. Epitete

Am putea considera clasa determinanților, enumerată mai sus, ca fiind o listă de epitete atribuite păsării, unele cromatice, altele personificatoare sau metaforice. Chiar simplele epitete cromatice au interpretări simbolice complexe. La Ion Pillat pasărea albă este puritatea în sine, intangibilă, inaccesibilă, care își are sediul în lumea siderală, opusă terestruului:

- (3) *lat-o, albă, cu penetul de zăpadă nupțială, / Pasărea atotcurată, nepătată de iubiri, / Cum își lasă lin, în zboru-i vestitor de năluciri, / Crinul gâtului subțire pe a penelor petală. / Și fecioara îndrăznește brațe dornice să-ntindă... / Dar lăsând pământul jalnic și iubita ce se miră, / Pasărea născută pentru siderale cununii, / Își ridică hieratic spre-ale stelelor domnii / Aripile nălucite, arcuite-n chip de liră. (Leda, în Pillat 1967, I: 247)*

Pasărea albă este o nălucire. Epitetul *alb* apare cel mai frecvent (67 de atestări). Ea își are locul și în lumea iluziei, a basmului:

- (4) *Mi-am zis arunci: precis că o să-mi fac palat pe aripa ei, un palat cu turle și crenele, pe aripa unei păsări albe, când zboară. (Stănescu 2003, IV: 844)*

Vasile Gheorghe se oprește și el asupra relației dintre pasăre și alb, convergență de două simboluri extrem de frecvente în poezie și totuși inepuizabile interpretativ. Albul este potențialitatea tuturor culorilor și prin urmare e un element care simbolizează originea primordială, anterioară ivirii culorilor.

„Albul este potențialitatea începutului a toate, iar pasărea albă este rostirea sau conturul albului. Dar poate că pasărea este alt nume al albului deasupra culorilor, al numelor colorate care sunt lucrurile.” ([https:// www.facebook.com/vasile.gheorghe.77?fref=ufi](https://www.facebook.com/vasile.gheorghe.77?fref=ufi))

Cu totul alta este semnificația negrului, dar nu mai puțin orientată spre alte lumi.

- (5) *Păsările negre suie în apus / Ca frunza bolnav-a carpenului sur / Ce se desfrunzește, scuturând în sus / Foile,-n azur* (Arghezi 1962, I: 45).

Deși element de pastel, este frapantă, neobișnuită, asocierea păsărilor cu *suie* și nu cu zboară, care creează o aliteratie cu *apus*, ambele conducând la ideea de sfârșit al vieții, al ciclului, de ridicare trudnică a spiritului spre cerul văzut ca dimensiune alternativă a vieții.

Se poate observa la mai mulți poeți o tendință de a atribui păsării epitete metaforice hiperbolizante, prin care se realizează o identificare a ei cu anotimpuri, aștri, fenomene atmosferice, ca și cum, prin accesul ei firesc la atmosfera pământescă, ar deveni o întrupare, animizare a acestor fenomene: *pasărea vântului, pasărea albă a zării, pasărea soarelui, pasărea toamnei*:

- (6) *Vânt? A fost numai un pui, / Pasăre din țara lui.* (Arghezi 1962, II: 102)
(7) *Cu apele limpezi și pasărea vântului, / Frumoasă-i pădurea de sus a pământului.* (Horea 1956: 140)
(8) *Când pasărea soarelui va zbura de pe casă.* (Isanos 1964: 149)
(9) *Pasărea toamnei / Pădure rărită de sunet și frunză.* (Pillat 1967, II: 131)

Dar metafora nu realizează numai transfigurarea păsării în astru sau în element atmosferic, ci și o trimitere spre transcendent, atemporal, lumea de dincolo, terifiantă, a negării zborului, a sfârșitului mișcării, a curgerii infinite a timpului. Pasărea este o imagine iluzorie care realizează comunicarea cu lumea supranaturală accesibilă după moarte, terifiantă, afectată de alterări ale sacralului pe care le găsim și în *Paradis în destrămare!* la Blaga.

- (10) *pasărea înstelată / Cu aripa tăiată. /Acvilă, drumeață / Prin țărână și ceață.* (Arghezi 1962, I: 36)
(11) *Anii zburau într-o clipă / Înapoi undeva, înapoi / Zburau duși din pasărea albă a zării.* (Baconsky 1990, I: 32)
(12) *Ciocârlie de ceață, spune-mi prin semne / dacă inima cerului palid mai bate, / dacă mai tremură mâinile îngerilor, / dacă palpită stelele surate.* (Botta 1980: 317)

4.2. Comparația

Comparația este o figură din arsenalul folcloric și clasic. În folclor, ea relevă ideea păsării ca simbol al însingurării care face ca unicul interlocutor pentru eul liric să fie natura:

- (13) *Străin sunt ca pasărea, Rău m-a blestemat mama. Ea m-a blestemat ș-a plâns, Rele zile am ajuns.* (Brăiloiu 1972: 478)

4.3. Repetiția

Nu vom cita realizări ale repetiției în poezia clasică, ci vom atrage atenția asupra acestei figuri care apare în poezia modernă ca autocomentariu intern al textului, pentru a sublinia ideea de teamă obsesivă trezită de apariția păsării malefice:

- (14) *Vântul sau moartea sau pasărea necunoscută ce strigă sus în platanul bătrân același nume la care nimenea nu mai vrea să răspundă ... Repeți obsesiv aceste cuvinte: vântul pasărea moartea.* (Baconsky 1990, I: 414).

4.4. Interogații retorice

În poezia premodernă, la Arghezi și Blaga, apare pasărea-enigmă, taină de nepătruns, pasărea-emisar al lumii de dincolo, frecvent evocată. Deși nu este nou, acest simbol, fiind o enigmă, se pretează la multiple rezolvări, toate imperfecte și susceptibile de a fi repuse mereu în discuție. Interogațiile retorice reprezintă o subliniere a misterului, a neliniștii provocate de taina incifrată în prevestire sau pur și simplu în contemplarea naturii ca dimensiune a absolutului atemporal și adimensional.

- (15) *E cineva acolo – o pasăre să zboare, Cu aripi de lumină?* (Baconsky 1990, I: 115)
(16) *Pasăre ești? ... Făptură ți-am zice, potir fără toarte, cântec de aur rotind peste spaima noastră de enigme moarte.* (Blaga 1982, I: 125)
(17) *Cântă cineva-n văzduh. E o pasăre? E duh?/ Numai el poate fi: Hristosul păsăresc! Cel ce-n fiecare zi se-nalță o dată, / biruitor fără fier, din holdă, la cer.* (Blaga 1982, I: 191)

Pasărea cu aripi de lumină (15) reprezintă o speranță în posibilitatea accesului la lumea transcendentă, dar speranța rămâne în domeniul incertitudinii prin interogația retorică.

În (16), poetul exprimă sentimente trezite de contemplarea păsării lui Brâncuși. Pasărea, deși potir, sculptură, își păstrează prin sugestia formelor atributele esențiale, ideea de zbor rotind, prefigurând mișcarea astrilor în jurul unui centru, ideea de cântec, dar și spaima de necunoscut și de moarte care se asociază cu aspirația spre zbor în imaginea mentală a păsării.

În (17), poetului cântecul ciocârliei îi pare că exprimă ideea sacrificiului, ciocârlia devine un Hristos în lumea păsărilor, preluând impuritatea și neputințele gliei și suspendându-le în înaltul ceresc. Pasărea care poate cânta astfel nu aparține lumii contingente, ci altei dimensiuni, dar identitatea ei de duh rămâne incertă, enigmatică prin interogația retorică.

„Povestea biblică e «trădată» mereu, în litera și spiritul ei. Am pus cuvântul în ghilimele pentru că trădarea aceasta este de fapt o revalorificare a mitului, dintr-o perspectivă mai proprie esenței lui.” (Gană 1982: XLVIII).

4.5. Metaforizare

Dar ceea ce va produce, desigur, deplasarea simbolului de la interpretări clasice la interpretări moderne este metaforizarea, structurarea textului ca metaforă globală. Zborul păsării nu mai evocă năzuința spre înălțare, spre libertate imponderabilă, ci trece într-o altă dimensiune, nepământească.

Mai întâi, prin paralelismul, de sorginte folclorică, al lumii albe, a viilor, cu lumea neagră, a morților, pasărea devine emisar al lumii de dincolo, care prevestește destinul, care înspăimântă, care conține incifrat un răspuns inaccesibil la întrebările poetului.

De aici, nu se știe exact cum, simbolul, din lumea metafizică a existenței spiritului după moarte, care devine din temporal – atemporal, trece în planul cosmic, al ontologiei, al originilor existenței (poate ca urmare a faptului că păsările, treaptă inferioară de evoluție față de om, apar mai înainte în univers). Rotirea păsărilor semnifică rotirea astrilor pe orbită în jurul unui centru gravitațional.

Interesant în exemplul următor este preluarea epitetului folcloric *măiastră* pentru a-l transpune în plan cosmic prin ocurența termenului *orbită*.

- (17) *Stelele s-au stins. Nu le-ai văzut ? / Pentru tine nu vor mai apare;
Pasărea măiastră a trecut / Pe orbita ei înșelătoare.* (Baconsky 1990, I: 23)

Așa cum pentru om pasărea reprezintă aspirația spre zbor, iată că poeții își imaginează că păsările aspiră spre un tărâm al libertății și mai larg, către un alt cerc concentric universal, aspiră spre spațiul cosmic. Și în al doilea text, observăm aceeași asociere a motivului folcloric, evocat aici prin vocabularul popular: *codru, dumbravă, slavă, rouă* și prin metrica de inspirație folclorică a versului, cu motive provenite dintr-o interpretare modernă a cosmicului, turnate în formatul descântecului. De fapt, obiectul simbolizant rămâne neschimbat, aceeași banală viețuitoare care își expulzează oul din trup înainte de maturizare și îl clocește.

Ceea ce se schimbă este complexul de cunoaștere, percepție, de concepții și aspirații al poetului care atribuie obiectului simbolizant un conținut nou, astfel încât am putea considera că, într-un fel mai subtil, și aici pasărea este substituit al eului liric.

- (18) *Stă în codru fără slavă / mare pasăre bolnavă.
Naltă stă sub cerul mic / și n-o vindecă nimic,
numai rouă dac-ar bea / cu cenușă, scrum de stea.
Se tot uită-n sus bolnavă / la cea stea peste dumbravă.* (Blaga 1982, I: 169)

Efectul de propulsare a aspirației dinspre zborul terestru spre cosmic este realizat cu mijloace expresive extrem de simple, epitete antonime *mare /vs/ mic*, iar efectul de perplexitate interpretativă și ilimitare simbolică este obținut prin atribuirea epitelor invers decât ar fi de așteptat, pasărea este *mare*, *naltă*, iar cerul este *mic*, atmosfera spațiului pământean a devenit neîncăpătoare pentru aspirațiile ei.

Alte imagini folclorice sunt parcă luate din arsenalul medicinei populare, însă leacul propus, apa meteorică și scrumul de stea sunt inaccesibile spațiului terestru, încât pasărea pare a fi un fel de heruvim bolnav, se simte izgonită din lumea astrilor spre care aspiră, contemplând steaua peste dumbravă.

Oricare ar fi decodarea figurilor locale, impresia metaforei globale este aceea a comunicării spirituale între codru și slavă, stea și dumbravă, terestru și cosmic, natural și supranatural, care se întrepătrund într-o țesătură densă de corespondențe, iar suferința păsării sau eului liric provine din posibilitatea accesului imaginativ dar imposibilitatea comunicării fizice cu aceste dimensiuni, imposibilitatea ruperii legăturilor cu terestrul, a depășirii condiției telurice.

5. Punct de vedere modern

Idea că pasărea devine simbol al aspirației spre cosmic și spre originile universului mi-a fost confirmată de un poet contemporan, Vasile Gheorghe, pe care l-am întrebat ce crede despre simbolul păsării. El mi-a oferit o poezie proprie, care pare la prima vedere descriptivă:

- (19) *Prin așteptarea mea / Trece un tren. / Peisaje repezi, perdele rupte din fereastră, /
Plutind un timp peste toamnă. / Și întâlnirea mea reală dormind undeva / În câmpul*

unei prevestiri fără timp / Sub ocolul înalt al păsărilor. <http://poeziivasilegheorghe.blogspot.ro>

La prima vedere, păsările sunt un element de decor. Dar putem stabili o relație între întâlnire, prevestire și păsări în înalt, iar această triadă de elemente corespunde așteptării, care se situează în afara timpului, ceea ce conferă o solemnitate hieratică, enigmatică sau poate terifiantă neformulatei prevestiri. Simbolurile temporale așteptare, timp, toamnă dau ideii de viteză exprimată de tren semnificația unei mașini a timpului care parcurge fulgerător amintiri disparate, rupte. Dar interpretarea pe care mi-a oferit-o poetul merge mult mai departe. El leagă ideea de simbol de ideea de sinonim și de aici pasărea, care este un cuvânt, ca și ceea ce simbolizează ea, pare că se transformă în reprezentare metaforică a tuturor cuvintelor:

„Simbolul este real și ontic, ține de resorturile existenței și mai ales resorturile ființei, arată metabolismul cuvintelor cu Cuvântul. De aceea, prin sinonim se desprind, se nasc din Cuvânt, din magma solară a lui Unu, a începutului, a primei mișcări, sateliții de cuvinte care gravitează în jurul câte unui lucru încă fierbinte. În poezia mea, «ocolul înalt al păsărilor» corespunde cu rotirea roiului de stele spre centrul galaxiei sau al vârtejului în apa oceanului. Dar există între comparație, apoi corespondență, apoi asemănare o relație condusă de simbol până la acel centru al galaxiei în care se rotește roiul de stele, acel centru fiind identitatea, desigur atemporală și mișcând ritualic simbolic în cercurile temporale.” [https:// www.facebook.com/vasile.gheorghe.77?fref=ufi](https://www.facebook.com/vasile.gheorghe.77?fref=ufi)

Păsările metaforizate devin sateliții care se rotesc în jurul unui centru galactic atemporal. Ceea ce este remarcabil, pasărea nu mai este un substitut al poetului însingurat, ci păsările care se rotesc în jurul punctului de origine al cosmicului devin substitute pentru cuvintele poetului, care gravitează în jurul lucrului încă fierbinte, abia creat, lucru care nu poate exista fără a fi denumit, iar poezia devine astfel parte din efortul creațiunii universului.

SURSE

Arghezi, Tudor, 1962, *Scrieri*, vol. I, București, Editura pentru Literatură.
Baconsky, A.[natol] E.[milian], 1990, *Scrieri*, vol. I-II, București, Editura Cartea Românească.
Blaga, Lucian, 1982, *Opere*, vol. I-II, București, Editura Minerva.
Botta, Emil, 1980, *Scrieri*, vol. II, București, Editura Minerva.
Brăiloiu, Constantin, Emilia Comișel, Tatiana Gălușcă-Crâșmariu, 1972, *Folclor din Dobrogea*, București, Editura Minerva.
Horea, Ion, 1956, *Poezii*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă.
Isanos, Magda, 1964, *Versuri*, București, Editura pentru Literatură.
Pillat, 1967, *Poezii*, vol. I, București, Editura pentru Literatură.
Stănescu, Nichita, 2003, *Opere*, vol. IV, *Proză. Traduceri*; vol. V, *Publicistică. Corespondență. Grafică*, București, Editura Academiei Române și Editura Univers Enciclopedic.
[https:// www.facebook.com/vasile.gheorghe.77?fref=ufi](https://www.facebook.com/vasile.gheorghe.77?fref=ufi)
<http://poeziivasilegheorghe.blogspot.ro>

BIBLIOGRAFIE

- Cioculescu, Șerban 1974, „Cuvânt înainte”, în Lucian Blaga, *Opere*, vol. I, București, Editura Minerva.
- Gheorghe Gană, 1982, „Studiu introductiv”, în Lucian Blaga, *Opere*, vol. I, București, Editura Minerva.
- Maiorescu, Titu, 1978, „O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867”, în *Opere*, vol. I, București, Editura Minerva, p. 5-69.
- Piru, Alexandru, 1980, „Prefață”, în Emil Botta, *Scieri*, vol. I, București, Editura Minerva.
- Pop, Ion 1981, *Lucian Blaga — universul liric*, București, Editura Minerva.

A NEW READING OF THE SYMBOL “BIRD” IN ROMANIAN LITERATURE

(Abstract)

Although poets should avoid consecrated, bookish or folkloric symbols, statistics show that the symbol of the “bird” is very frequent in modern poetry. Poets did not give up on it, but tried to resuscitate it in various ways. We try to exemplify and discuss some of these strategies here.